

Szenteste

► Ézs 9,1–6

Szentesti hiányból szentesti öröm

Az ünnep jellege

Karácsony az örök Ige megtestesülésének, Isten Fia emberré levésének, Jézus Krisztus születésének az ünnepe. Isten Jézus Krisztusban személyesen jelent meg közöttünk. A betlehemi jászolbölcső már nagypéntekre, a keresztre, húsvétra, az üres sírra mutat. 336-ban már biztosan ünnepelték december 25-én a karácsonyt. A római pogány világban a napisten, *Sol Invictus* (jelentése: legyőzhetetlen Nap) születésének tiszteletére rendezett ünnepet keresztény tartalommal töltötték meg: megszületett Isten Fia, Jézus Krisztus, a világ világossága.

Szenteste meghallhatjuk az örömmüzenetet, hogy „*velünk az Isten*” (Ézs 7,14; Mt 1,23), Megtartónk született, a sötétségben felragyog Isten világossága, itt a megígért Messiás. „Eredetileg ez az éjszaka az ünnep vigíliája, amiből a gyülekezet belépett az igazi ünnepbe. Így tehát karácsony este csupán egy előkészítő áhítatalkalom volt, amelyen a Krisztus születésével beteljesült próféciaikat olvasták sorra. Az igazi ünneplés éjfélkor kezdődött, mikor is a hagyományok szerint Jézus született, illetve születésnapja elkezdődött.” (HAFENSCHER 2010, 337. o.)

Amit a textusról tudni kell

A szakasz

A textus a 7–9. fejezeteken belül található, amelyek egységet alkotnak Ézsaiás próféta könyvében (részletek a perikópa megértésénél). A 7. fejezet a szír-efraimi háborút és az Immánuel-jövendölést írja le. A 8,1–9,6 közötti szakaszban Ézsaiás leírja, hogy rövid távon sűrűsödő sötétség, ítélet következik, de hosszú távon ott ra-

gyog a világosság, a Messiás eljövetele, az új kor hajnala. A szakasz négy jövendölést és két megjegyzést tartalmaz. 8,1–22 között a sötétségre és az ítéletre vonatkozóan olvashatunk három jövendölést és egy megjegyzést. Textusunk (9,1–6) egy megjegyzést tartalmaz a fényről (9,1) és egy jövendölést a megváltásról (9,2–6). A jövendöléseket Ézsaiás az Úrtól kapta, Isten üzenetei azok, amelyeket megjegyzésekkel Ézsaiás próféta egészít ki. A textusunk logikailag az 1. versből, a világosságról szóló megjegyzésből indul ki. A 2. vers ehhez kapcsolódóan tartalmazza a jövendölést a nagy örömről, amit három *merttel* indokol meg. A nagy örvendezés három oka: megszabadulás az elnyomás alól (3. vers), a háború vége (4. vers), a tökéletes uralkodó megszületése (5–6. vers). A textusunk címe a revideált új fordítású Bibliában 8,23 felett van: *A Messiás uralkodása* (egyes fordításokban, pl. Károlinál 8,23 a 9. fejezet első verse). A próféta bemutatja a 7. fejezetben megígért Messiás megérkezését.

1. vers: Sötétség és világosság

A homály földjén lakók és a sötétség: A „homály földjén lakók” kifejezést a Károli-Biblia 1695-ös kiadása így fordítja: „akik halál árnyékának tartományában ülnek”, de a Szent István Társulat (SZIT) által kiadott katolikus fordítás is a „halál országának árnyékában lakókról” ír. Ezek a fordítások jól rávilágítanak arra, mit is jelent a sötétség, amelyről a próféta beszél. A sötétség a világosság hiánya. Mi az, ami hiányzik a nép életéből? A világosság, az igazi élet, maga Isten, ezért élnek nyomorúságban, az elmúlás, a halál árnyékának a tartományában. A sötétség, a halál oka, hogy a nép elfordult Istentől. A nép tehát mindennél jobban vágyik a világosságra, vágyik Istenre, vágyik a Messiásra.

Ahogy a zoltáros mondja: „*Lelkem várja az Urat, jobban, mint az örök a reggelt, mint az örök a reggelt.*” (Zsolt 130,6) Ézsaiás pedig azt ígéri, hogy nem lesz mindig sötétség, jön majd reggel!

Világosság: Az első teremtéstörténetben Isten először a világosságot teremti meg: „*Legyen világosság!*” (1Móz 1,3) Az új teremtéskor, a Messiás eljövetelkor is nagy világosság támad. A pásztorokat is nagy világosság, az Isten dicsősége ragyogta körül, amikor megjelentek nekik az angyalok, akik átadták nekik az örömhírt, az evangéliumot: „...*üdvözítő született ma nektek, aki az Úr Krisztus, a Dávid városában.*” (Lk 2,11) Erről szól Zakariás éneke is: „...*hogy világítson azoknak, akik sötétségben és a halál árnyékában lakoznak, hogy lábunkat a békesség útjára igazítsa.*” (Lk 1,79) Máté evangélista, mielőtt Jézus prédikálni kezd (Mt 4,17), Ézsaiásnak ezt a versét idézi, hogy jelezze, beteljesedett a prófécia, itt van az Isten világossága! Jézus világossága nagyobb minden világosságnál, mindenén átsüt, még a halálon is, mert benne Isten van. Pál apostol, aki maga is Krisztus világosságával találkozott a damaszkuszi úton, a korinthusi gyülekezetnek ezen igehely alapján hirdeti, hogy Isten világosságát Krisztus arcában láthatják meg (2Kor 4,6).

Nép, nemzet: Ki a nép? Ezekben a versekben az egész népre, az egész nemzetre mint egységre utal a próféta. Az északi országrész, Izrael és a déli országrész, Júda újraegyesül a Dávid házából származó messiáskirály uralkodása alatt. Számunka a nép mindenkit, a mindenkori embert jelenti.

2. vers: Öröm

Az Úr cselekszik: A következő versekben az Úr az alany, ő hoz örömet az egész nép számára.

A nép megszorítása: Beteljesedik az Ábrahámnak tett ígélet: „*azért gazdagon megáldalak, és úgy megszorítom utódaidat, hogy annyian lesznek, mint égen a csillag, vagy mint a homokszemek a tengerparton.*” (1Móz 22,17)

Zsákmányosztás: A New International Version (NIV) angol nyelvű bibliafordításban „war-

riors rejoice” szerepel, vagyis itt a harcosok/katonák örülnek. A harcosok, katonák szétesztják egymás között az ellenségtől szerzett zsákmányt. Az ekkor érzett örömhöz hasonlítja a próféta azt az örömet, ami az Úrtól van.

Öröm: Ézsaiás az Úr előtti örömezt a legnagyobb földi örömhöz hasonlítja: aratás, a zsákmány szétesztása. A Zoltárok könyve így ír erről az örömről: „*Nagyobb örömet adsz szívembe azokénál, akiknek bőven van búzájuk és boruk*” (Zsolt 4,8). Az örömhír, a jó hír, az evangélium arról a tapasztalásról szól, hogy az Isten, a világosság, itt van közöttünk, és elűzte a sötétséget, a halált. Az öröm a hálánk jele Isten ajándékáért, kegyelméért.

3. vers: Az öröm okai – Felszabadulás a szolgaságból

Hátát verő bot: A SZIT fordításában: a vállára nehezető rúd. Az iga a szolgaság jelképe.

Sanyargató vesszeje: A vessző a hajcsár, a rabszolgatartó eszköze, amellyel munkára kényszeríti a rabszolgát.

Midján napja: Midján az a nép, amelynek kezébe adta az Úr Izrael fiait a Bírák könyvének 6. fejezete szerint. Midján kemény kézzel bánt Izrael népével, tönkretette földjeit, így a zsidók elszegényedtek. Midjánt végül Gedeon és az ő háromszáz fős, válogatott serege győzi le. A felszabadulás, a csodás győzelem napja Midján napja.

A szabadulás öröme: Az új exodus, a szabadulás igazi ok az öröme. Ahogyan az asszír iga alóli felszabadulás örömet jelentett, úgy a szolgaságból, a sötétség házából, a halál rabságából való felszabadulás is igazi ok az öröme.

4. vers: Az öröm okai – Béke

Dübörögve menetelő csizma: A SZIT fordítása szerint „*harcban viselt saru*”. A NIV-ben pedig azt olvashatjuk: „*every warrior’s boot used in battle*”, vagyis minden harcban használt katonai csizma. Az eredeti kifejezés is asszír katonai lábbelire utal.

Véráztatta köpönyeg: Ez is asszír katonai öltözetet jelentett, ami a csaták során véres lett.

Az elégs, a béke öröme: A szabadítás során eljön a béke korszaka, és elég a tűzben az ellenség fegyverzete, ruházata, minden, ami a régi, ami a gonoszság szimbóluma. A megtisztulást, a háború végét, a békét az Úr hozza el. Erről így ír a Zsoltárok könyve: „*Háborúkat szüntet meg a föld kerekiségén, íjat tör össze, lándzsát tördel szét, harci kocsikat éget el.*” (Zsolt 46,10) A béke, amelyet az Úr hozott el közénk, igazi ok az öröme.

5–6. vers: Az öröm okai – Az eljövendő Fiú

Gyermek születik nekünk: A gyermek Dávid Fia, a Dávid házából származó Messiás, aki értünk, a javunkra van.

Az uralom az ő vállán van: Övé a kormányzás az uralkodás. A kifejezés egyes értelmezések szerint a királyi palástot jelenti. Más értelmezések azt mondják, hogy az uralom jelképe a kulcs, amelyet régen vállon hordoztak. Erről olvashatunk később Ézsaiás prófétánál: „*Az ő vállára teszem Dávid palotájának kulcsát. Amit kinyit, nem tudja bezárni senki, és amit bezár, nem tudja kinyitni senki.*” (Ézs 22,22)

Béke fejedelme: Az eredeti *salom* szó nemcsak arra a békére utal, amit a háború megszüntetése jelent, hanem mindarra, ami a nép boldog és nyugodt életéhez szükséges.

Növekedés: A Messiás uralma határtalan térben és időben.

Féltő szeretet: A NIV és a Lutherbibel is buzgóságnak, lelkesedésnek fordítja az eredeti szót. Isten az ő kegyelméből, buzgó odaadásából, szeretetéből cselekszik.

Törvénnyel és igazsággal: Az eredeti szavak, a *mispát* és *cödáká* az örök isteni jogrendet és az embernek az Isten előtt való igazságosságát jelentik.

A perikópa megértéséhez

Ézsaiás és kora

Ézsaiás a déli országrész első íróprófétája. Próféta megbízását Kr. e. 736-ban kapja, utolsó pró-

fécija 701-ben hangozhatott el. Jeruzsálemből, a legfelsőbb körökből származhatott, ott is működött, közvetlen bejárása volt a királyi udvarba. Gazdaságilag ekkoriban prosperált az ország, viszont kinyílt a társadalmi olló gazdagok és szegények, város és falu között. A vallásosság kimerült a bőkezű adományokban. Azt hitték, hogy Isten mindig mindentől megvédi majd őket. A kor politikai eseményeit az Asszír Birodalom terjeszkedése határozta meg. Izrael és Szíria Kr. e. 733-ban Júda ellen támadt, hogy kikényszerítsék az Asszír-elleni összeesküvésben való részvételét (szír-efraimi háború). Júda királya, Áház viszont az agresszív Asszíriával szövetséghez fordult. Ő azt javasolta, hogy Istenhez forduljon a király segítségért. Az Istentől való elfordulás miatt harminc évvel később, Kr. e. 701-ben Szanhéríb asszír király Jeruzsálem kivételével elfoglalja egész Júdeát. A 7–9. fejezet a szír-efraimi háború alatt íródott.

A prófécia beteljesedése

Isten tervének az emberi történelemben látható megvalósulását a 7–9. fejezet egy gyermek születésével hozza összefüggésbe. Ez a gyermek nem egyszerűen egy földi uralkodó, nem egyszerűen egy Dávid házából származó király, akit Isten fogadott „fiainak” is tartottak (2Sám 7,14; Zsolt 2,7). Itt a Megváltó, a Messiás születéséről, Isten testet öltéséről van szó, hiszen Isten egyszülött Fia tudja egyedül elhozni a valódi világosságot, Isten jelenlétét, az örök életet. A messiásprófécia, így az ézsaiási prófécia is a názáreti Jézusban teljesednek be. Gábrriel angyal ezt mondja Máriának, amikor Jézus születését megjelenti neki: „*Íme, fogansz méhedben, és fiút szülsz, akit nevezz Jézusnak. Nagy lesz ő, és a Magasságos Fiának nevezik majd; az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak a trónját...*” (Lk 1,31–32) Jézus neve is a megígért gyermekre, Isten Fiára, a szabadítóra utal, hiszen azt jelenti: „Isten megszabadít”. A betlehemi pásztoroknak azt hirdeti az angyal, hogy nagyon örül-

jenek, mert beteljesedett az ézsaiási prófécia, megszületett a megígért gyermek, itt van Dávid örököse, az Isten Fia, a szabadító: „*Ne féljete, mert íme, nagy örömet hirdetek nektek, amely az egész nép öröme lesz: üdvözítő született ma nektek, aki az Úr Krisztus, a Dávid városában.*” (Lk 2,10) Jézusra igazak egyedül az ézsaiási próféciában elhangzó nevek: „*Csodálatos Tanácsos, Erős Isten, Örökkévaló Atya, Békesség Fejedelme*”. Jézusnak hatalma van. Hatalommal tanított, tisztátalan lelket űzött ki, gyógyított, uralkodott a természet erőin. Isten ereje volt benne. Jézus örökkévaló, hiszen legyőzte a halált: halottakat támasztott fel, és ő maga is feltámadt a halottak közül. Jézus az, aki elhozza közénk Isten békességét. A béke állatán, számárháton vonult be virágvasárnap Jeruzsálembe. Ahová Jézus belép, ott békesség lesz.

Igehirdetési vázlat

Sötétségből világosságba

Mi az, ami szenteste hiányozhat nekünk? A karácsonyfa alatt a sok ajándék valamilyen hiányunkat oldja fel: egy hiányzó ruhadarab, egy hiányzó könyv, egy hiányzó játék, egy hiányzó tárgy, egy hiányzó esemény, egy hiányzó érték. Karácsonykor sok e világi vágyunk tud teljesülni. De vajon mi történik a lelki hiányainkkal, a lelki szükségleteinkkel? A karácsonyfa alatt vajon van olyasmi, ami a lelki hiányosságainkat tölti fel? Ahhoz, hogy legyen, legelőször fel kell ismernünk, hogy komoly lelki hiányaink vannak, hogy hiányzik az életünkből a fény, a világosság, hogy sötétségben járunk. Fel kell ismerni, hogy ezek a lelki hiányok egzisztenciálisak, a létezésünkkel kapcsolatosak. Hiányzik az életünkből a bűneinkből, rossz cselekedeteinkből, gondolatainkból való feloldozás, felszabadulás. Hiányzik az életünkből, hogy elfogadjanak, hogy teljes lényükkel átérzhessük, hogy önzetlenül, önfeláldozóan szeretnek minket.

Hiányzik az életünkből a békesség, a megnyugvás az életünk gondjai közepette, lelki viharainkban, tragédiáinkban. Hiányzik az életünkből az öröklét, az örök életben való jelenlét. Miután felismertük, hogy mi minden hiányzik az életünkből, hogy valójában sötétségben járunk, fel kell ismernünk a sötétség okát, fel kell ismernünk, hogy mi az, ami valójában hiányzik. Fel kell ismernünk, hogy Isten hiánya okoz sötétséget az életünkben. Fel kell ismernünk, hogy a világot teremtő Isten jelenléte tud egyedül felszabadítani bűneinkből, a benne való bizalom tud egyedül békességet, nyugalmat adni, ő tud egyedül őszintén, önfeláldozóan szeretni, őnála tudunk egyedül örökké létezni, őnála van egyedül örök élet.

Ha mindezeket felismertük, akkor tud csak életünkbe hirtelen belépni a világosság, belépni Isten. Ő pedig ma este ezt a világosságot mutatja meg nekünk! Isten belép a történelmünkbe, és megláthatjuk megtestesülését a betlehemi csillag fényénél a jászolban fekvő kisgyermekben, megláthatjuk őt az örök élet fájának, a keresztfának a tündöklésében, a bűnbocsánatban, az önfeláldozó szeretetben, megláthatjuk őt az üres sír fényáradatában, az örök életben, a békességben. A világosság, a hiányaink betöltése pedig örömmre fogja deríteni a szívünket.

Öröm

Mi az öröm? Minek fogunk örülni ma este a fa alatt? Örülni fogunk a finom ételeknek, az ajándékoknak, szeretteink közelségének. Minek tudunk örülni az elmúlt évben? Örülhettünk sikereknek, sikeres vizsgáknak, munkahelyi eredményeknek. Örülhettünk közös élményeknek családtagjainkkal, barátainkkal, szeretteinkkel. Örülhettünk testi-lelki feltöltődésnek, gyógyulásnak, pihenésnek. Év vége felé közeledve rengeteg mindent fel tudnánk írni, aminek örültünk, amiért hálásak lehetünk Istennek. De az igazi öröm itt van ma este a templomban. Ez az igazi öröm nagyobb minden más örömnél. Ha ezt az örömet át tudjuk

élni, akkor mindig ez után fogunk vágyakozni, akkor mindig az Istennel akarunk majd lenni, akkor minden vasárnap itt akarunk majd ülni a templompadokban. Éljük meg ezt az örömet! Mosolyogjunk a lelkünkéből! De mi okunk van erre a nagy örömrre? Ézsaiás próféta három okot is mond nekünk.

Okok az igazi örömrre

Az első ok az örömrre, hogy Isten felszabadít minket. Ha hisszük, hogy Isten közénk jött a betlehem-i gyermekben, Jézusban, és meghalt értünk a kereszten, akkor megszabadít minket a bűneink súlyától, a szeretetlenségtől, az önvádtól.

A második ok az örömrre, hogy Isten békét hoz az életünkbe. Ha hisszük, hogy Isten Fia, Krisztus feltámadt, akkor örökké nyugalomunk, békeségünk lehet. Értelmetlenné válik az e világi dolgokon való aggodalmaskodás, ha Isten országában, Isten jelenlétében örökké élhetünk.

A harmadik ok az örömrre, hogy Isten velünk van! Ha hisszük, hogy a Fiú mennybemenetele után Isten elküldte a benne bízóknak Szentlelkét, aki által földi életünk minden napján együtt lehetünk Istennel és a benne hívőkkel, akkor a lelki hiányainkat feltölti a mennyei örök öröm.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

Mt 1,18–25 vagy Lk 2,1–14. A mátéi igében lehet kapcsolódni az ézsaiási Immánuel-jövendüléshez (Ézs 7), a dávidi származáshoz és a Jézus névhez. A lukácsi szövegben lehet kapcsolódni a dávidi származáshoz, a világosság megjelenéséhez, az örömhöz, az angyalok üzenetében a textusban szereplő próféciához (Ézs 9,5).

Énekek

EÉ 150: *Mennyből jövök most hozzátok*. Az ének első verse eredetileg egy világi népdal átdolgozása: „Ich komme aus fremden Landen her”. Aho-

gyan a vásári énekes az esti tánc közben közepre lép, hogy messzi tájakról származó híreket közöljön, ugyanúgy lép az angyal a pásztorok közé a jó hírrel, az evangéliummal, és szenteste közénk a világ világosságával.

EÉ 168: *Dicsőség menyben az Istennek*; EÉ 167: *Csendes éj*

Illusztráció

REKLÁMFILM

Közel húsz évvel ezelőtt volt egy karácsonyi margarinreklám. Szenteste van. Egy anya süt a konyhában, amikor váratlanul elfogy a margarin. Hiányzik egy összetevő a süteményhez! Gyorsan lemegy a boltba, amelyet már zárva talál. A bolt mellett viszont meglát egy betörhető kis dobozt, amelyben ott van a hiánycikk, ott van a margarin! Megmenekült!

DRAMATIZÁLÁS

Az egzisztenciális hiányaink felsorolásakor sorban lekapcsolhatjuk a lámpákat, hogy átélhessük a sötétséget. A legtöbb helyen 16 óra után van a szentesti istentisztelet, így a templomban valóban sötét lehet ebben az évszakban. A hirtelen érkező világosságnál pedig felkapcsolhatjuk a fenyőfa fényeit vagy kivilágíthatjuk a jászolt, majd sorban visszkapcsolhatjuk a többi lámpát is.

Felhasznált irodalom

ECSEDI ZSUZSA 2017. *Mennyből jövök most hozzátok*.

In: uő (szerk.): *Énekkincstár. Evangélikus énekeink kézikönyve*. Luther Kiadó, Budapest.

ECSEDI KÁROLY 1946. *Ézsaiás*. Ecsedy Aladár, Tahitótfalu.

HAFENSCHER KÁROLY 2010. *Liturgika. A keresztény istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben*. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszéke – Luther Kiadó, Budapest.

- JÁNOSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Közössége, Veszprém.
- KARASSZON Dezső 1974. Ézsaiás könyvének magyarázata. In: *Jubileumi kommentár*. 2. köt. Református Zsinati Iroda, Budapest. 635–692. o.
- KUSTÁR Zoltán 2008. Ézsaiás próféta könyve. In: Pecsuk Ottó (szerk.): *Bibliaismereti kézikönyv*. Kálvin Kiadó, Budapest. 243–271. o.
- RAVASZ László 1993. *Ószövetségi magyarázatok*. Kálvin Kiadó, Budapest.
- WEBB, Barry 2001. *Ézsaiás könyve*. Ford. Bádonyi Márta. Harmat, Budapest. (A Biblia ma.)

■ LUKÁCS MÁTÉ ANDRÁS